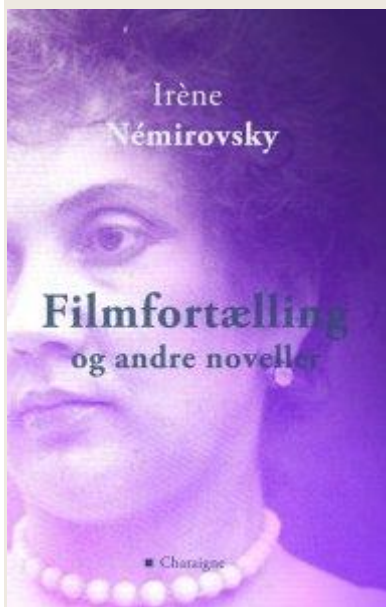

Boganmeldelse: Irène Némirovsky: Filmfortælling og andre noveller

I en kulisse af Paris, jazz og dekadent liv stiller Irène Némirovsky spørgsmålet om hvad det gode kvindeliv er...

Irène Némirovsky: Filmfortælling og andre noveller
På dansk ved Anna Højgaard Andersen og Hardy Andersen
© Forlaget Chataigne 2019

En diffus og dæmpet larm der vokser og hurtigt nærmer sig som en dønning på havet. Det regner. De høje huse står indhyllet i mørke og tåge; en kæmpe stor billygte passerer, skærer hul i tågen. Regnvåde fortove, Operaens tag glimter i regnen som mørke spejle. Det er Paris, i slutningen af marts, i skumringen....

Sådan indledes den første novelle "**Filmfortælling**" fra 1931. Jeg er hooked, det minder mig om film noir og om de sorthvide pariserbilleder jeg elsker fra 1940'erne og 50'erne: tåge, støvregn, café, brosten.....

Jeg har stor respekt for små forlag der finder, oversætter og udgiver glemt eller oversat litteratur. **Forlaget Chataigne** har netop gjort det til sit varemærke at oversætte og udgive ældre franske romaner og noveller. Irène Némirovsky er i den sammenhæng særdeles relevant. Jeg har allerede læst "**Blodrus og andre noveller**", en anden bog af Némirovsky udgivet af **Chataigne**, der har en række af de samme kvaliteter som denne udgivelse har...

Bogen indeholder – ud over titelnovellen **“Filmfortælling”** fra 1931 der fylder cirka halvdelen af bogen – også **“Gengangere”** (1941) og **“Jomfruerne”** (1942). **“På grund af omstændighederne”** og **“Tyven”** er udgivet posthumt.

Oversætterne har skrevet et længere forord der udover at fortælle om forfatteren og novellerne tilbyder afsnit som “litterær karriere”, “jødisk identitet”, “Antisemitisme” og “deportation”. Afsnit der i høj grad hjælper læserne til at få sat bogen i sammenhæng...

Némirovsky blev født i Kiev i 1903. I kølvandet på Oktoberrevolutionen flygter hun og hendes familie til udlandet og slår sig ned i Paris. På grund af sin jødiske afstamning bliver hun under den tyske besættelse deporteret til koncentrationslejren Auschwitz, hvor hun dør i 1942.

I dag er hun måske især kendt for sin roman **“Suite française”** der indeholder de to første ud af planlagt fire bøger som hun aldrig fik skrevet da hun døde i kz-lejr i 1942. Manuskriptet blev nedskrevet i en lille notesbog og blev opbevaret af Némirovskys to døtre i mange år inden det endelig blev udgivet i 2004. Romanen blev fornemt anmeldt, en bestseller og [filmatiseret i 2015](#). Filmen kan pt ses på HBO.

I forordet får vi at vide at de udvalgte noveller har tilfælles at hovedpersonerne ser sig indhentet af fortiden. Hovedtemaet er kvindelig lykke, skæbne og tilfældigheder. Kunne det hele være gået anderledes? Et gennemgående undertema er mor-datter forholdet. Vi må forstå at Némirovsky selv har haft et kompliceret forhold til en særdeles fjern mor. Fortællingerne finder sted i et classesamfund uden noget socialt sikkerhedsnet. Er lykken da at finde i et rutinepræget lille liv i økonomiske trykke rammer i en provinsby? eller er det snarere i storbyen hvis forlystelsesliv kan sætte rammer og vilkår for kvindernes følelsesmæssige og sociale udfoldelser?

Læserne vil undervejs stille sig selv spørgsmålet om hvad kvinder kan bruge mænd til? Mændene i novellerne er nogle uhåndterbare størrelser der enten er stabile og dødkedelige eller spændende, vilde og lige så svære at få hold på som et stykke sæbe. Alligevel jager kvinderne disse mænd... – Hvad Némirovsky tænker om det, kommer vi måske nærmest i novellen **“Jomfruerne”** hvor en kvinde Camille vender hjem til Frankrig alene med sit barn efter at have levet i sus og dus med sin vilde mand i Marokko. De slår sig ned for at fejre jul hos en ugift søster i en lille by i Midtfrankrig. Søsteren har to ligeledes ugifte veninder på besøg. Camille fortæller om sit ægteskab, sit syn på kærlighed mellem mand og kvinde og om lykken...

(...) Han gjorde mig så ulykkelig, sagde hun. I forstår det ikke, I kan ikke forstå det. Jeg elskede ham for meget. At elske en mand så højt, selv om man er gift med ham, det er en synd, tror jeg. Jeg følte mig i hvert fald skyldig(...) Jeg vidste at han en dag ville tage af sted for alvor. Han havde ikke skjult det for mig (...)

(...) Stakkels Camille, sagde min moster endelig, jeg vil indrømme at jeg aldrig har misundt dig din skæbne. Jeg er meget lykkelig, det er rigtigt. Jeg har et arbejde der interesserer mig, og har ingen økonomiske problemer. Jeg elsker børnene, jeg elsker at undervise. Jeg kan lide at bo på landet.

(...) Alberte (...) Det handler ikke om lykke. Det er en smag for livet som kun kærligheden mellem mand og kvinder kan give, som en velmagende og saftig frugt, hen i retning af det bitre, en smag af unge læber... (...) Kærligheden fødes i smerte, næres af tårer. (...) Den nat, Alberte, var måske den smukkeste i hele mit liv. Jeg siger ikke den lykkeligste, men den smukkeste, den mest fuldkomne.

Titelnovellen **“Filmfortælling”** handler om tre generationer af kvinder. Éliane er prostitueret i Paris, har levet et hårdt liv, er slidt og har efterladt sin datter Anne som spæd i provinsen hos sin søster. En dag flygter Anne som 16-årig fra søsteren og det kedelige og rutineprægede liv i provinsen til Paris for at konfrontere sin mor og hendes svigt, lære moren at kende og for at opleve det vilde liv. Éliane ønsker et andet liv for datteren og advarer hende mod det hårde liv i Paris. Anne bliver forelsket, gifter sig og får selv en datter Françoise. Manden har svært ved at fastholde et job, og familien får en stor gæld. Anne opsøger Éliane for at få hjælp, og hun sælger sit dyrebareste eje – en perlehalskæde – for at hjælpe datteren... Hun drømmer selv om et andet og bedre liv... – et liv hun aldrig får, men formår måske at redde datteren...?

*(...) Éliane griber pludselig fat i sin halskæde, knuger den til sig
(...) Hun drikker, og med den ene hånd lader hun perlerne løbe ned på bordet, det er som om hun ser igennem dem. I et kort sekund viser nogle mandeansigter sig; først er de ganske almindelige, smilende, men pludselig vrider de sig, forvrænges, og under den kraftanstrengelse der er forbundet med nydelsen, forvandles de til vanvittige og mareridtsagtige figurer. Især én af dem, en gammel mand med hvidt skæg, rolig og ærværdig, dukker op flere gange og stadig mere skrækindjagende med en kæmpe stor og blød mund strakt frem til kys. Billederne svinder bort. Halskæden løber som en skinnende flod, spejler billedet af et hvidt hus, en stor have og Éliane selv, gammel og i en sort nederdel der fejer hen ad alléen; hun støtter sig til en ung piges arm. Fremtiden Éliane smiler ad sin drøm. Profilen af en ung pige, uskyldsren og alvorlig sidder hun over en bog, med et udtryk af lykke og fred. Jazzmusikken tager til i styrke og vildskab, overdøves pludselig af kraftige klokkeslag og orgelmusik, kæmper et øjeblik og toner så ud. Man hører kun klokkerne, men lyden bliver svagere, mister sin klang; det er en kirke i provinsen, efter messen.*

Helt objektivt og usentimentalt bliver vi vidne til tre kvindeskæbner hvor Éliane ikke formår at slå sig igennem, men hvor Anne tager skæbnen i egen hånd for at redde sit, datterens og den lille families liv. Vi forstår det er for sent at hjælpe Éliane. Hun er ødelagt...

Jeg er vild med beskrivelserne fra nattelivet der sender hilsener tilbage til Toulouse-Lautrecs skildringer af natklubberne i Paris – og hvad angår personbeskrivelserne i al deres ondskab til Maupassant, Flaubert og Madame Bovary:

“Lysskæret fra en gaslampe oplyser pludseligt et langt kvindeben der er blottet helt op til knæet (...) En gammel mand, en slags alvorfuld provinsnotar klædt i sort habit med kæmpe kjoleskøder, danser på bordet, med en lyserød papirhat på hovedet. En tyk amerikansk kvinde vifter med sine fede overarme hvor pudderet skaller af i store flager, mens hun kaster vatkugler ud i nakken på de dansende... (...)

I mine øjne er **“Filmfortællings”** helt store styrke dens manusagtige, drømmende, visuelle – og generelt meget sanselige – sprog der giver mig associationer til en forfatter som **Marguerite Duras** i **“Hiroshima, mon amour”** eller **“L’amant”** og fotografer som **Robert Doisneau** og **Henri Cartier-Bresson**. **Némirovsky** magter i den grad at gengive miljøer, skabe stemninger. Jeg er desuden overbevist om at mange læsere – ikke mindst kvinder – vil være dybt optaget af overvejelserne om det gode kvindeliv – selv om teksterne foregår i en helt anden tid med ganske andre vilkår for mennesker...